

Cinema rodat a l'Escala

Els temps canvien generació a generació, però no el record –si és que ho volem–, i a vegades el record es pot simbolitzar amb monuments, llibres, però també fotografies i fins i tot cinema. Perquè més enllà d'una vida dedicada a la pesca o al turisme, la vila de l'Escala també es nodreix de records, anècdotes, o situacions curioses, com la de tots els pobles, perquè considero que la veritable riquesa d'un poble consisteix en ser capaç de recordar aquestes situacions, unes situacions que ens uneixen com a vilatans escalencs que som, i que si no sabem conservar és que ja hem perdut l'essència com a poble, com a veïns, i fins i tot com a persones.

I sí, he mencionat la paraula “cinema”, cinema rodat a l'Escala, un fet que si expliquem a la mainada d'avui que ens acabarà reemplaçant al llarg dels anys, pocs s'ho creuran. Doncs, l'Escala pot presumir de tenir un grapat de pel·lícules rodades al poble, amb imatges de gran valor històric, aparicions d'escalencs com a extres, i moltíssimes curiositats i anècdotes que mai s'haurien d'oblidar. Van ser pel·lícules de tot tipus, des del simple documental fins al cinema de terror de zombis sense ulls, o obres dramàtiques que han aconseguit per mèrits propis sobreviure al pas dels anys pel seu rotund èxit nacional. I fins i tot conseqüentment rebent al poble la visita d'actors famosos que s'allotjaven a l'hotel Voramar. De ben segur els més veterans lectors d'aquest humil article recordaran haver viscut algun que altre rodatge a Empúries als anys 50, també als 70, o fins i tot col·laborar-hi! Tot i això tampoc vull enganyar a ningú, l'Escala no ha sigut mai Hollywood, i el seu paper com a base en diferents pel·lícules és gairebé testimonial, a diferència d'altres pobles de la Costa Brava bastant més populars com ho van ser l'Estartit o, sobretot, Tossa de Mar. Tot i això, aquests grapat de pel·lícules rodades al poble no van passar per alt a la societat escalenca, que veia com gent de la talla d'Arturo Fernández, “el galán” per excel·lència, venia a visitar l'Escala fins a dues vegades per a rodar –òbviamment– dues pel·lícules, o fins i tot que algunes dones del poble es disfressaven amb túniques negres per una pel·lícula de terror. És curiós i maco de recuperar, perquè –vull insistir– les anècdotes, els oficis, les festes majors, la dansa, i fins i tot el vocabulari habitual de cada població, són elements que obligatòriament s'han de mantenir en el record per així poder conservar la nostre identitat, el nostre passaport, ja que sense això no som res.

En aquest article no pretenc fer un rigorós estudi sobre el cinema que s'hi ha rodat a l'Escala, simplement vull parlar com a cinèfil i curiós sobre

el que es va viure al poble en aquest aspecte al llarg del segle XX.

Ja entrant en matèria, la primera pel·lícula que podem considerar que s'ha apropiat a l'Escala podria ser **Los secretos del mar**, produïda per Emporium Films, i dirigida per Josep de Togores (Cerdanyola del Vallès, 1893 – Barcelona, 1970) al prehistòric any 1916. Bé, segueixo sense enganyar a ningú, es tracta d'una pel·lícula que he dubtat bastant si incloure-la en aquest article i, de fet, depenent la font on m'he pogut documentar, s'ha inclòs o no. Bàsicament perquè les seves localitzacions estan situades als voltants de l'Escala, en concret a la platja de l'Estartit, Begur, Torroella de Montgrí, Cala Ferriola, Aiguablava, Fornells, marges del Ter i Port de la Selva. Sí, no està rodada a l'Escala, però segons el *Diari de Girona*, **Los secretos del mar** és la tercera pel·lícula que es va rodar en territori gironí, i crec que per la seva relativa proximitat de totes aquestes poblacions amb el territori escalenc, com a mínim, crec, que mereix ser mencionada. La pel·lícula tracta sobre una noia, l'Amèlia, que de retorn en vaixell a Amèrica acaba per naufragar. A conseqüència de l'accident la jove perd la memòria i acaba per arribar a una illa on s'hi amaga una banda de contrabandistes.

Anteriorment a **Los secretos del mar** es varen rodar, tal com apuntava, un parell més de produccions com són – en primer lloc– **Amor de pescadora**, una pel·lícula rodada a Tossa de Mar al encara més prehistòric 1914. Es tracta d'una pel·lícula que gaudeix de dos títols alternatius més i que és probable que puguin sonar més a la gent, com són “Mercedes la pescadora” o “La pescadora de Tossa”, inclús en altres fonts existeixen títols com “Amor de pescadora”. Sigui quin sigui el títol correcte, el cas és que també està dirigida per Josep de Togores, però amb una altra productora anomenada Segre Films.

Per desgràcia, gran part d'aquest material cinematogràfic de l'època, en concret el 90% fins a finals dels anys 30, ha desaparegut degut a la fragilitat del suport i la manca de cura d'aquests petits tresors pretèrits. I és que malauradament el cel·luloide, on queden enregistrades les pel·lícules, és altament inflamable, havent provocat grans incendis i pèrdues importantíssimes més enllà de la mala conservació que hagin pogut tenir les bobines de pel·lícula al llarg de les dècades. Tot i això, gràcies a diferents empreses, productores, distribuïdores, biblioteques, arxius, museus, particulars, etc. se n'ha pogut recuperar una part. I, escalencs, podeu estar de sort, perquè entre aquest 10% de material recuperat/conservat es troba una pel·lícula documental en la qual hi podem veure imatges de l'Escala del 1926! Un veritable tresor fílmic on la platja de les barques, al poble, recupera vida durant uns escassíssims –tot s'ha de dir– 10 segons, en uns temps on difícilment els més veterans lectors d'aquest humil article en van gaudir. Unes imatges cinematogràfiques que poc li queden per complir el segle de vida. Aquesta pel·lícula s'anomena **Gent i paisatges de Catalunya**, i és que si algun tema va destacar en la cinematografia catalana en l'època muda va ser l'interès per ressaltar les figures més emblemàtiques dels intel·lectuals de la societat catalana i dels racons més singulars. Per tant, una pel·lícula que intenta reflectir aquesta realitat a mode documental tipus “Catalunya des de l'aire”, el famós programa de TV3 que repassava la nostra geografia, però en aquest cas centrat bàsicament en Barcelona, tot i passejar-se en avioneta per tot el territori català. El film trasllada –com deia– en avioneta al seu responsable per tota la Costa Brava, des de Llafranc fins a Llançà, i entre les diferents poblacions s'hi troba l'Escala, on més enllà de poder apreciar la platja de les barques –fent honor al seu nom al estar plena de barques–, podem veure en acció una llatina conduïda per quatre